

Оксана Володимирівна ВАКУН

кандидат економічних наук, викладач кафедри обліку та фінансів,
Івано-Франківський інститут менеджменту Тернопільського національного економічного університету
вул. Галицька, 7, м. Івано-Франківськ, 76003, Україна
E-mail: vakyn.o@gmail.com

**УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ В ЧАСТИНІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ
БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Вакун, О. В. Удосконалення звітності в частині нематеріальних активів будівельних підприємств [Текст] / Оксана Володимирівна Вакун // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. – Том 14. – № 2. – С. 188-197. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті удосконалено методологію обліку нематеріальних активів як окремої специфічної облікової категорії. Обґрунтовано авторський підхід до удосконалення фінансової звітності в частині нематеріальних активів. Запропоновано форму Звіту про інтелектуальні активи будівельних підприємств для відображення повної інформації з використанням фінансових і нефінансових показників. Фінансова складова містить ті, які одержуються на основі даних бухгалтерського обліку й мають грошовий вимір. Нефінансова – які отримано на основі даних управлінського обліку, й передбачає використання в основному нефінансових показників, а в деяких випадках – нетипових фінансових показників. Відображення інформації в обов'язкових формах фінансової звітності та розроблення додаткової звітності дозволяють підвищити рівень інвестиційної привабливості будівельних підприємств. Застосування в практичній діяльності запропонованого підходу вирішить проблему обмеженості інформації, яка використовується внутрішніми та зовнішніми користувачами бухгалтерської звітності для прийняття управлінських рішень щодо нематеріальних активів.

Ключові слова: нематеріальні активи; фінансовий облік; управлінський облік; звітність; оцінка.

Оксана Владимировна ВАКУН

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТНОСТИ В ОБЛАСТИ НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ
СТРОИТЕЛЬНЫХ КОМПАНИЙ**

Аннотация

В статье усовершенствована методология учета нематериальных активов как отдельной специфической учетной категории. Предложен авторский подход к совершенствованию финансовой отчетности в области нематериальных активов. Продемонстрирована форма Отчета об интеллектуальных активах строительных предприятий для отражения полной информации с использованием финансовых и нефинансовых показателей. Финансовая составляющая содержит показатели, получаемые на основе данных бухгалтерского учета, и имеет денежное измерение. Нефинансовая – получаемые на основе данных управленческого учета, и предполагает использование нефинансовых показателей, а в некоторых случаях – нетипичных финансовых показателей. Отражение информации в обязательных формах финансовой отчетности и разработка дополнительной отчетности позволяют повысить уровень инвестиционной привлекательности строительных предприятий. Применение в практической деятельности предложенного подхода позволяет решить проблему ограниченности информации, используемой внутренними и внешними пользователями бухгалтерской отчетности для принятия управленческих решений по нематериальным активам.

Ключевые слова: нематериальные активы; финансовый учет; управленческий учет; отчетность; оценка.

IMPROVEMENT OF THE REPORTING IN PART OF INTANGIBLE ASSETS OF CONSTRUCTION ENTERPRISES

Abstract

This article improves accounting methodology of intangible assets as a separate specific accounting category. Author's technique to improve the financial reporting of intangible assets is substantiated. A new form of the report on intellectual assets of construction companies for full information displaying about current intellectual assets by using financial and non-financial indicators has been proposed. Financial component contains parameters derived from financial accounting data and have the money dimension. Non-financial component contains parameters received from managerial accounting, and mainly involves the use of non-financial indicators and atypical financial indicators in some cases. Information displaying in mandatory forms of financial reporting and the development of additional reporting can increase the level of investment attractiveness of construction enterprises. Practical applying of the proposed technique can solve the problem of limited information used by internal and external users of financial statements for decision -making on intangible assets.

Keywords: *intangible assets; financial accounting; managerial accounting; reporting; evaluation.*

JEL classification: M41

На сьогодні система бухгалтерського обліку не дозволяє надавати інформацію про всі нематеріальні активи, наявні на підприємстві. Така ситуація зумовлює необхідність удосконалення методології обліку нематеріальних активів як окремої специфічної облікової категорії.

Одним з елементів методології обліку є бухгалтерська звітність, яка репрезентує інформацію про об'єкти бухгалтерського обліку у вигляді, зручному для розробки проектів управлінських рішень. Через необхідність удосконалення методології обліку в частині нематеріальних активів, зокрема нематеріальних активів у широкому розумінні, існує нагальна потреба в уточненні й удосконаленні бухгалтерської звітності.

На особливу увагу заслуговує розробка спеціалізованих звітів про нематеріальні активи підприємства, які б розкривали інформацію фінансового та нефінансового характеру. Це сприятиме підвищенню прозорості формування інформації щодо стану та результатів діяльності підприємства для потреб управління.

Необхідним відтак є вдосконалення системи бухгалтерської звітності щодо нематеріальних активів підприємства, що передбачає доопрацювання як фінансової звітності, так і розробку внутрішніх спеціалізованих звітів про інтелектуальні активи підприємства.

Питанням бухгалтерського обліку та звітності в

частині нематеріальних активів присвячені праці дослідників: Т. М. Банасько [1], І. А. Бігдана [2], Н. М. Бразілія [3], С. Ф. Голова [4], Т. В. Давидюк [5], І. І. Криштопи [6], Я. Д. Крупки [7], С. Ф. Легенчука [8], В. Б. Моссаковського [9], Н. М. Малюги [10], Т. В. Польової [11], М. С. Пушкаря [12], Г. Уманця [13], С. В. Шульги [14], І. Й. Яремка [15] та ін.

Основна мета статті полягає в удосконаленні фінансової звітності в частині нематеріальних активів та розробці внутрішньої звітності про інтелектуальні активи для будівельних підприємств.

З метою вдосконалення бухгалтерського обліку нематеріальних активів обґрунтовано необхідність їхнього розгляду в широкому розумінні [16; 17]. Застосування такого підходу зумовило виокремлення таких рахунків (табл. 1).

Виходячи з вищенаведених пропозицій щодо вдосконалення бухгалтерського відображення внутрішньостворених нематеріальних активів, ми запропонували внести зміни до фінансової звітності, зокрема ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан).

Так до складу ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) слід внести показник справедливої вартості нематеріальних активів, який буде враховуватись під час обрахунку підсумку за розділом I Балансу.

Удосконалена ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) в частині вищенаведених пропозицій матиме такий вигляд (табл. 2).

Таблиця 1. План рахунків будівельних підприємств у частині обліку нематеріальних активів та нематеріального капіталу

Синтетичний рахунок	Субрахунки 1-го порядку	Субрахунки 2-го порядку	Субрахунки 3-го порядку		
12 «Нематеріальні активи»	1. Нематеріальні активи, що використовуються в господарській діяльності підприємства 2. Нематеріальні активи, передані в користування іншим підприємствам	1. Права користування природними ресурсами	Земельні сервітути Інші види прав		
		2. Права користування майном	Право користування земельною ділянкою Право на оренду приміщень Право користування будівлею		
		3. Авторські і суміжні з ними права	Комп'ютерні програми Бази даних Інші види прав		
		4. Права на промислову власність	Винаходи, корисні моделі, промислові зразки Раціоналізаторські пропозиції в будівництві Інші види прав		
		5. Права на засоби індивідуалізації робіт, послуг тощо	Комерційні найменування Торговельні марки Інші види прав		
		6. Людські активи	За підрозділами (залежно від специфіки підприємства)		
		7. Ринкові активи	Внутрішньостворені торгові марки Клієнтські бази Ділова репутація підприємства Інші види прав		
		8. Інші нематеріальні активи	За видами інших нематеріальних активів (залежно від специфіки підприємства)		
		15 «Капітальні інвестиції»	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	1541 «Вартість внутрішньостворених нематеріальних активів, розрахована на основі понесених на їх створення витрат»	За видами прав на нематеріальні активи, що обліковуються на рахунку 12
				1542 «Різниця між справедливою вартістю та вартістю, розрахованою на основі понесених на їх створення витрат»	За видами прав на нематеріальні активи, що обліковуються на рахунку 12
		42 «Додатковий капітал»	426 «Нематеріальний додатковий капітал»		

Таблиця 2. Удосконалена ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) у частині вартості нематеріальних активів ПрАТ «Прикарпатбуд»*

<i>Актив</i>	<i>Код рядка</i>	<i>На початок звітнього періоду, грн</i>	<i>На кінець звітнього періоду, грн</i>
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	5450	5025
первісна вартість	1001	7000	10000
зношення	1002	1550	4975
справедлива вартість	1003	3000	3500

* Жирним курсивом виділено авторські пропозиції щодо внесення до складу ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) нового показника; сірим кольором виділено ті рядки звітності, кодування яких зазнало змін у результаті внесення авторських пропозицій

Крім цього, вважаємо за доцільне застосування рахунку 426 «Нематеріальний додатковий капітал» у системі бухгалтерського обліку при відображенні внутрішньостворених нематеріальних активів шляхом внесення до складу ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан)

відповідного рядка.

Удосконалена ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) у частині пропозицій щодо нематеріального додаткового капіталу матиме наступний вигляд (табл. 3).

Таблиця 3. Удосконалена ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) у частині пропозицій щодо нематеріального додаткового капіталу ПрАТ «Прикарпатбуд»*

<i>Пасив</i>	<i>Код рядка</i>	<i>На початок звітнього періоду, грн</i>	<i>На кінець звітнього періоду, грн</i>
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67000	67000
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	343000	780000
Нематеріальний додатковий капітал	1411	3000	3500
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	733000	671000
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Усього за розділом I	1495	1146000	1521500

* Жирним курсивом виділено авторські пропозиції щодо внесення до складу ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) нового показника; сірим кольором виділено ті рядки звітності, кодування яких зазнало змін у результаті внесення авторських пропозицій

Упровадження вищенаведених змін до складу ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) дасть можливість відображати нематеріальні ресурси, які знаходяться в розпорядженні підприємства за справедливою вартістю, що дозволить максимально наблизити їх балансову вартість до ринкової. Це створить передумови для підвищення релевантності фінансової звітності будівельних підприємств з боку потенційних інвесторів.

Ураховуючи подані вище пропозиції щодо застосування рахунків для бухгалтерського обліку нематеріальних активів будівельних підприємств, адекватної зміни потребує ф. № 5 Примітки до річної фінансової звітності.

Удосконалена ф. № 5 Примітки до річної фінансової звітності у частині нематеріальних

активів матиме наступний вигляд (табл. 4).

Для надання більш повної інформації внутрішнім користувачам про наявні на будівельних підприємствах інтелектуальні активи запропоновано складати «Звіт про інтелектуальні активи». Такий звіт має фінансову та нефінансову складові. Фінансова складова містить показники, які одержуються на основі даних бухгалтерського обліку й мають грошовий вимір. Нефінансова – які одержуються на основі даних управлінського обліку, й передбачає використання в основному нефінансових показників, а в деяких випадках – нетипових фінансових показників.

Розроблену форму звіту про інтелектуальні активи будівельного підприємства наведено в табл. 5.

Таблиця 4. Удосконалена форма № 5 Примітки до річної фінансової звітності
(І. Нематеріальні активи) ПРАТ «Прикарпатбуд»

Групи нематеріальних активів	Код рядка	Залишок на початок року			Надійшло за рік	Переоцінка			Вибуло за рік			Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності за рік	Інші зміни за рік			Залишок на кінець року			
		Справедливої вартості	Первісної вартості	Зношення		Справедливої вартості	Первісної вартості	Накопиченої амортизації	Справедливої вартості	Первісної вартості	Зношення			Справедливої вартості	Первісної вартості	Накопиченої амортизації	Справедливої вартості	Первісної вартості	Накопиченої амортизації	Справедливої вартості
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Права користування природними ресурсами	010																			
Права користування майном	020																			
Авторські і суміжні з ними права	030		7000	1550	3000							3325						10000		4975
Права на промислову власність	040																			
Права на засоби індивідуалізації робіт, послуг тощо	050																			
Людські активи	060																			
Ринкові активи	070	3000				500											3500			
Інші нематеріальні активи	080																			
Разом	090	3000	7000	1550	3000	500						3325					3500	10000		4975

**Таблиця 5. Звіт про інтелектуальні активи будівельного підприємства
ПрАТ «Прикарпатбуд»**

I. Фінансова складова

Найменування показника	Види інтелектуальних активів						Разом
	Структурні активи		Ринкові активи		Людські активи	Інші активи	
	Авторські і суміжні з ними права	Права на промислову власність	Права на засоби індивідуалізації робіт, послуг тощо	Ринкові активи	Людські активи	Інші нематеріальні активи інтелектуальної природи	
1	2	3	4	5	6	7	8
Справедлива вартість на 31 грудня попереднього року				3000			
Первісна вартість на 31 грудня попереднього року	7000						
Накопичена амортизація на 31 грудня попереднього року	1550						
Залишкова вартість на 31 грудня попереднього року	5450						
Надходження	3000			500			
Вибуття							
Амортизація за звітний рік	3425						
Справедлива вартість на 31 грудня звітнього року				3000			
Первісна вартість на 31 грудня звітнього року	10000						
Накопичена амортизація на 31 грудня звітнього року	4975						
Залишкова вартість на 31 грудня звітнього року	5025						

Головний бухгалтер

(підпис)

(ПІБ)

II. Нефінансова складова

Інтелектуальні активи		Перелік нефінансових показників	Значення показника		
1		2	3		
Структурні активи	Авторські і суміжні з ними права	Кількість патентів чи авторських свідоцтв на одного працівника	0,05		
		Дохід, одержаний підприємством від науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, грн	2000		
		Співвідношення між витратами на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи та адміністративними витратами	0,09		
		Обсяги інвестицій у дизайн послуг, грн	5000		
		Кількість робочих місць у мережі підприємства	40		
		Співвідношення між витратами, понесеними на впровадження й використання інформаційних систем, і прибутком підприємства	0,07		
	Права на промислову власність	Кількість ліцензійних програмних продуктів	2		
		Кількість розроблених внутрішніх інструкцій щодо використання спеціалізованого програмного забезпечення	1		
		Кількість робочих груп, які займаються виконанням різноманітних проектів у межах діяльності підприємства	1		
		Середня тривалість часу надання послуги, виконання робіт	5 років		
		Ринкові активи	Права на засоби індивідуалізації товарів, робіт, послуг тощо	Відсоток повторних продажів споживачам	50 %
				Співвідношення загального обсягу виконання робіт до загальної кількості споживачів, грн	625000
Лояльність споживачів (дані на основі анкетування)	65 %				
Ступінь задоволення споживачів (дані заповнюються на основі проведення анкетування)	90%				
Кількість скарг споживачів	-				
Співвідношення між кількістю споживачів та працівників підприємства	0,2				
Ринкові активи	Ринкові активи		Частка ринку (розрахунок здійснено на основі даних Головного управління статистики в Івано-Франківській області [18])	0,57 %	
			Обсяг доходу на одного працівника підприємства, грн	125000	
			Обсяг витрат на створення торгових марок та брендів, грн	1000	
			Співвідношення маркетингових витрат до загальних витрат	0,009	
Людські активи	Людські активи	Кількість років професійного досвіду	41		
		Загальний обсяг витрат на найм персоналу	1000		
		Обсяг витрат, що несе підприємство на утримання одного працівника, грн	11500		
		Рівень задоволення працівників роботою (дані на основі анкетування)	70 %		
		Рівень професійних умінь та навичок персоналу	1 к. е. н., 2 маг., 18 спец., 15 мол. спец., 4 кваліфіковані робітники		
		Коефіцієнт плинності кадрів	0,025 %		
		Відсоток працівників із науковими ступенями (кандидат наук, доктор наук)	2,5 %		
		Показник винахідницької активності	0,1		
		Показник оновлення знань	0,125		
		Відсоток стимулюючих призначень на посаду	7,5 %		
Відсоток інновацій на одного працівника	5 %				

Відповідальний за складання
нефінансової складової звіту

_____ (підпис)

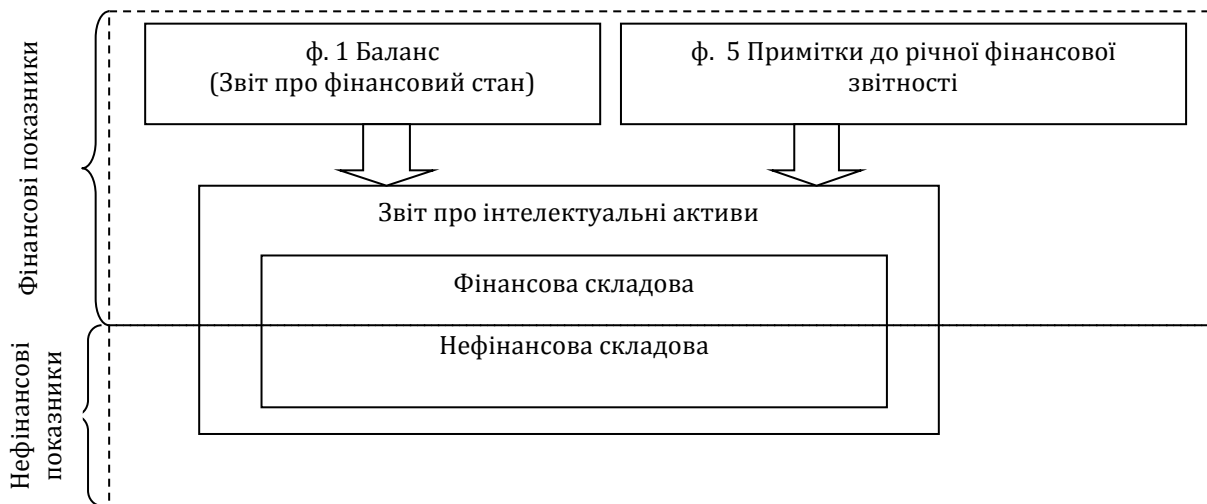
_____ (ПІБ)

Вважаємо, що набір нефінансових показників, які наведено у Звіті про інтелектуальні активи, не є вичерпаним, тому може доповнюватись іншими з урахуванням специфічних особливостей конкретного будівельного підприємства.

Розроблений Звіт про інтелектуальні активи будівельного підприємства слід використовувати як спеціалізовану форму внутрішньої звітності, що

може використовуватись внутрішніми користувачами, зокрема менеджерами та маркетологами підприємства.

Виходячи з вищенаведеного, загальну структуру запропонованого механізму звітування підприємства в частині нематеріальних активів можемо подати таким чином (рис. 1).

Рис. 1. Узагальнені пропозиції щодо вдосконалення процесу звітування підприємства про нематеріальні активи

Застосування такого підходу до складання звітності про нематеріальні активи підприємства дозволяє вирішити проблему обмеженості інформації, яка використовується внутрішніми та зовнішніми користувачами бухгалтерської звітності для прийняття управлінських рішень. Запропонований набір фінансових та нефінансових показників для підприємств будівельної галузі задовольняє потреби користувачів з різнобічними інтересами й запитами та створює передумови для побудови ефективної системи економічного аналізу нематеріальних активів.

Запропонований підхід також сприяє підвищенню інтелектуалізації системи обліку загалом. А сьогодні, в умовах наростання процесів інформатизації економічної системи, інтелектуалізація обліку є однією з невідкладних задач [19, с. 3], розв'язанням якої повинні займатися сучасні дослідники у сфері

бухгалтерського обліку.

Для забезпечення інформаційних потреб про нематеріальні активи підприємства в широкому розумінні на основі наведених пропозицій щодо вдосконалення системи бухгалтерських рахунків розроблено підхід до складання звітності.

Реалізація запропонованого підходу дозволить удосконалити структуру ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) та ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Також розроблено спеціалізовану форму внутрішньої звітності «Звіт про інтелектуальні активи», що містить фінансові та нефінансові показники.

Застосування в практичній діяльності запропонованого підходу дозволяє вирішити проблему обмеженості інформації, яка використовується внутрішніми та зовнішніми користувачами бухгалтерської звітності для прийняття управлінських рішень щодо нематеріальних активів.

Список літератури

1. Банасько, Т. М. Бухгалтерський облік і контроль нематеріальних активів: оцінка та порядок відображення [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Тетяна Миколаївна Банасько. – Житомир, 2010. – 20 с.
2. Бігдан, І. А. Облік і аудит нематеріальних активів [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз і аудит" / Інна Анатоліївна Бігдан. – Х., 2003. – 19 с.
3. Бразілій, Н. М. Облік і аудит нематеріальних активів (на прикладі підприємств харчової промисловості) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Наталія Миколаївна Бразілій. – К., 2007. – 24 с.

4. Голов, С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [Текст] : монографія / С. Ф. Голов. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 522 с.
5. Давидюк, Т. В. Бухгалтерський облік людського капіталу як передумова капіталізації компанії [Текст] / Т. В. Давидюк // Міжнародний збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 2 (17). – С. 70–76.
6. Криштопа, І. І. Класифікація нематеріальних активів [Текст] / І. І. Криштопа // Держава та регіони. – 2009. – № 3. – С. 76–82.
7. Крупка, Я. Д. Інтелектуальний капітал у підприємницькій діяльності [Електронний ресурс] / Я. Д. Крупка, І. П. Хвищун // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : зб. наук. пр. / Луцьк. нац. технік. ун-т. – 2008. – Вип. 5 (20). – Ч. 1. – С. 323–332.
8. Легенчук, С. Ф. Нематеріальні активи та інтелектуальний капітал в бухгалтерському обліку підприємств: взаємозв'язок понять [Текст] / С. Ф. Легенчук // Вісник ЖДТУ. – 2005. – № 1 (31). – С. 131–137.
9. Моссаковський, В. Б. Шляхи удосконалення обліку нематеріальних активів [Текст] : наук. вид. / В. Б. Моссаковський, Т. В. Кононенко // Агроінком. – 2008. – № 1–2. – С. 70–74.
10. Малюга, Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи [Текст] : монографія / Н. М. Малюга. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 384 с.
11. Польова, Т. В. Облік, аудит і аналіз нематеріальних активів [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Тетяна Володимирівна Польова. – Х., 2006. – 24 с.
12. Сучасні проблеми обліку [Текст] : монографія / за ред. д-ра екон. наук проф. М. С. Пушкаря. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 268 с.
13. Уманців, Г. Внутрішній гудвіл підприємства: економічна природа, проблеми оцінки та обліку [Текст] / Г. Уманців // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 9. – С. 20–24.
14. Шульга, С. В. Облік і аудит нематеріальних активів: теорія, організація, методика [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз і аудит" / Світлана Володимирівна Шульга. – К., 2006. – 23 с.
15. Яремко, І. Й. Економічні категорії в методології обліку [Текст] : монографія / І. Й. Яремко. – Львів : Каменяр, 2002. – 192 с.
16. Вакун, О. В. Нова сутність нематеріальних активів в бухгалтерському обліку [Текст] / О. В. Вакун // Сталій розвиток економіки. – 2011. – № 3(6). – С. 211–215.
17. Вакун, О. В. Розвиток класифікації нематеріальних активів в бухгалтерському обліку [Текст] / О. В. Вакун // Інноваційна економіка. – 2011. – № 4 (23). – С. 162–166.
18. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. – Режим доступу : <http://stat.if.ukrtel.net>.
19. Пушкар, М. С. Сутність інтелектуалізації облікової системи та структура інформаційних ресурсів підприємства [Текст] / М. С. Пушкар // Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 2122 листопада 2007 р. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – С. 13.

References

1. Banasko, T. N. (2010). *Accounting and Control of intangible assets: valuation and display order*. Zhitomyr.
2. Bigdan, I. A. (2003). *Accounting and Auditing intangible assets*. Kharkiv.
3. Brazyliy, N. M. (2007). *Accounting and Auditing intangible assets*. Kyiv.
4. Golov, S. F. (2007). *Accounting in Ukraine : analysis and prospects for development*. Kyiv: CSL.
5. Davydyuk, T. (2010). *Accounting of human capital as a precondition for capitalization*. *International Collected Essays*, 2 (17), 70-76 .
6. Kryshchtopa, I. (2009). *Classification of intangible assets*. *State and regions*, 3, 76-82 .
7. Krupka, J. D. & Khwishchun, I. P. (2008). *Intellectual capital in business*. *Economics . A series of " Accounting & Finance "*, 5 (1), Part 1, 323-332 .
8. Lehenchuk, S. F. (2005). *Intangible assets and intellectual capital in the accounting of companies: relationship notions*. *Bulletin ZSTU*, 1 (31), 131-137 .
9. Mossakovskyy, V. B. & Kononenko, T. (2008). *Ways to improve the accounting for intangible assets*. *Ahroinkom*, 1-2, 70-74 .
10. Malyuga, N. M. (1998). *Ways of improving assessment in accounting : theory, practice and prospects*. Zhytomyr : ZHITI.
11. Polyova, T. B. (2006). *Accounting, Auditing and Analysis of intangible assets*. Kharkiv.
12. Pushkar, M. S. (2010). *Recent developments in accounting*. Ternopol: TNEU.
13. Umantsiv, G. (2006). *Internal goodwill enterprise: an economic nature, the problems of valuation and accounting*. *Accounting and Auditing*, 9, 20-24 .
14. Shulga, S. V. (2006). *Accounting and Auditing intangible assets : theory, organization, methods*. Kyiv.

-
15. Yaremko, I. J. (2002). *The economic category in accounting methods*. Lviv: Kamenyar.
  16. Vakun, O. (2011). *A new entity intangible assets accounting*. *Sustainable economic development*, 3 (6), 211-215.
  17. Vakun, O. (2011). *Development of the classification of intangible assets accounting*. *Innovative Economy*, 4 (23), 162-166.
  18. *Department of Statistics in the Ivano-Frankivsk region*. (n. d.). Retrieved September 15, 2013, from : <http://stat.if.ukrtel.net>.
  19. Pushkar, M. S. (2007). *Essence intellectualization accounting system and structure of the enterprise information resources*. P. 13. *Creating the intellectual system of accounting for Ukraine's economy : Proceedings Intern. sciences. -practical. conf., 21 - 22 November 2007*. Ternopol: Economic thought.

Стаття надійшла до редакції 03.11.2013 р.